

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO)

TILINPÄÄTÖS

TILIKAUSI 1.1.2016 - 31.12.2016

SISÄLLYSLUETTELO

Toimintakertomus	1
Tuloslaskelma..	7
Tase	9
Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	10
Tuloslaskelman liitetiedot.....	12
Taseen liitetiedot	14
Tilinpäätöksen päiväys ja allekirjoitus.....	20
Tilintarkastajien tilinpäätösmerkintä.....	20
Kirjanpitokirjojen luettelo	21

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Konsernin rakenne

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO) on Kainuun Puhelinosuuskunta -konsernin emoyhtiö, kotipaikka Kajaani. Konserniin kuuluu osuuskunnan 66 % omistama Kaisanet Oy –tytäryhtiö ja 100 % omistama Herman IT Oy -tytäryhtiö.

Osuuskunnan 100 % omistama IsCom Oy sulautui sisaryhtiönsä Herman IT Oy:öön 29.2.2016. Fuusiolla pyrittiin tehostamaan yhtiöiden liiketoimintaa.

Yleinen toimintaympäristö

Vuonna 2016 maailmantalouden yleinen tilanne parani lähes kaikilla alueilla. Myös Suomen talous lähti varovaiseen kasvuun usean vuoden taantumien jälkeen. Kotimaan kasvu perustui pääosin yksityisen kulutuksen lisääntymiseen sekä rakennussektorin investointeihin. Muuta maailmaa heikommalla kasvunäkymällä, yhteiskunnalliset rakenteet, globaalit kriisit ja velkaantumisen olivat edelleen haasteena Suomen julkisen talouden tasapainottamiseen.

Myös Kainuun ja Ylä-Savon ja liiketoimintaympäristöissä on ollut havaittavissa positiivista virettä. Kainuussa kaivannaisteollisuuden myönteinen kehittyminen on lisännyt kuluttajien ja yritysten uskoa tulevaisuuteen. Ylä-Savossa oleva metallialan yritysten keskittymä on kyennyt säilyttämään liiketoimintojensa volyymin ja kannattavuuden. Maatilojen jo vuosia kestäneellä tulojen laskulla on ollut sen sijaan kysyntää heikentävää merkitystä etenkin Ylä-Savon alueella. myönteisestä kehityksestä huolimatta varsinkin Kainuun kehitysnäkymät ovat muuta maata heikompia. Kainuun väestö myös vähenee ja sitä kautta vähentää paikallista kysyntää ja verotuloja.

Tieto- ja viestintäteknologia-alan (ICT) volyymikehitys on noudattanut yleisen talouskehityksen trendiä. Vaikka tietoliikennesektorin palvelujen käyttö edelleen lisääntyy, niin hintaeroosion myötä alan yritysten liikevaihto laskee. Aleneva hintakehitys on ollut koko 2010-luvulla volyymikasvua nopeampaa ja toimialan liikevaihto on supistunut. Toimialan konsolidaatio on edelleen jatkunut ja muuttaa toimialan rakennetta yhä keskittyneemmäksi. IT-sektorin palvelujen myynnin volyymin on jatkanut kasvuaan. Perinteisten asiakaskohtaisten ratkaisujen osuus vähenee ja käyttö on siirtymässä globaaleihin pilvipalveluihin. ICT-alan keskittyminen suurempiin liiketoiminta- ja tuotantoyksiköihin jatkui edelleen.

Valtakunnallinen Laajakaista kaikille 2015 –hanketta on jatkettu vuoteen 2019 saakka. Rakentaminen jatkui myös Kainuun ja Ylä-Savon alueella, mutta merkittävästi aikaisempia vuosia alemmalla tasolla. Valokuituyhteyksien rakentaminen on ollut tytäryhtiö Kaisanet Oy:n merkittävin investointikohde viime vuosina.

KPO on Finnet-liitto ry:n jäsen. Finnet-liitto ry on keskittynyt kokonaan jäsenyhtiöiden edunvalvontatyöhön, joka kattaa erityisesti kiinteitä verkkoja ja kuituverkkoja koskevan lainsäädännön seurannan ja siihen vaikuttamisen.

Osuuskunnan toimintamalli

Osuuskunnan sääntöjen mukaan sen tarkoituksena on tukea jäsentensä taloudenpitoa ja elinkeinoa tuottamalla jäsenilleen palveluja ja etuja joko itse tai omistamiensa yritysten kanssa.

KPO-osuuskunnan liiketoiminta-ajatus on tytäryhtiöidensä kautta tarjota, välittää ja tuottaa tieto- ja viestintäalan palveluita sekä turvallisuus- ja hoivatuotteita pääasiassa Kainuun ja Ylä-Savon alueella

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

KPO-konserni on organisoitunut liiketoiminnallisesti siten, että perinteiset alueelliset tieto- ja viestintäpalvelut siirtyivät tytäryhtiö Kaisanet Oy:n hoidettaviksi vuoden 2011 alusta. Tytäryhtiö Herman IT Oy:n tuottaa palveluja Kainuussa ja sen markkina-alueena on koko maa.

Emoyhtiö hallinnoi, valvoo ja rahoittaa konsernin yhtiöiden liiketoimintaa. Valvonta hoidetaan tulostavoitteiden ja muiden strategisten tavoitteiden avulla. Tavoitteena on tytäryhtiöiden toimintaedellytysten turvaaminen pitkällä aikajänteellä. Konserniyhtiöillä on päävastuu strategiansa suunnittelusta ja toteutuksesta.

Konsernin talous- ja hallintopalvelutoiminta hoidetaan keskitetysti emoyhtiön Kainuun Puhelinosuuskunnan toimesta. Näin toimien emoyhtiö pystyy tukemaan ja valvomaan konserniyhtiöiden toimintaa sekä mahdollistaa yhtiöiden keskittymisen omaan liiketoimintaansa. Myös omaisuuden ja varallisuuden hoito liiketoiminnallisin perustein on edelleen keskeistä osuuskunnan toiminnassa.

KPO on edelleen vahva vaikuttaja Kainuun alueen elinkeinostrategian ja aluetalouden kehittäjänä. Pitkäjänteinen alueen tietoverkkojen sekä tuotantokoneistojen rakennuttaminen ja kehittäminen on keskeinen perusta sekä liiketoiminnan kehittämisessä että myös aluekehityksessä. KPO:n yhteistyö Kainuussa toimivien oppilaitosten ja yliopistojen kanssa luo mahdollisuuksia tulevaisuuden toimintaedellytyksille.

Osuuskunnan hallinto

Kainuun Puhelinosuuskunnassa oli vuoden 2016 lopussa 15356 (ed.v. 15352) osuutta, joilla kaikilla on samanlaiset oikeudet. Osuuksien määrä kasvoi tilikauden aikana neljällä osuudella. Jäseniä osuuskunnassa on noin 12.000.

Osuuskunta on hankkinut vuoden 2016 aikana 226 (166) kappaletta omia osuuksiaan. Osuudet on hankittu nimellisarvolla 33,64 euroa/osuus. Osuuskunnan hallussa olevien osuuksien tiedot:

- hallussa olevien osuuksien määrä 392 kpl
- osuismaksujen yhteismäärä 13.186,88 euroa
- osuuksien hankintameno 13.186,88 euroa

Osuuskunnan varsinainen kokous pidettiin 26. toukokuuta 2016. Kokouksessa käsiteltiin varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle kuuluvat asiat, mukaan lukien hallituksen jäsenten määrä ja henkilövalinnat. Osuuskunnan hallituksen jäsenmäärä muutettiin kuudesta (6) viiteen (5). Martti Huusko valittiin uudelleen vuonna 2017 alkavalle kolmen vuoden toimikaudelle. Lisäksi kokouksessa käsiteltiin ja hyväksyttiin hallituksen ehdotus osuuskunnan uusiksi säännöiksi. Muutoksessa säännöt saatettiin vastaamaan 1.1.2014 voimaan tulleen osuuskuntalain määräyksiä. Lisäksi osa muutoksista oli selkiyttäviä ja sääntöjen sisältöä täsmentäviä, joilla ei ole vaikutusta jäsenten asemaan tai oikeuksiin. Tehdyt muutokset eivät heikennä jäsenten tai velkojien oikeuksia.

Hallituksen kokoonpano on vuonna 2016 ollut:

- toimitusjohtaja Timo Leppänen, puheenjohtaja
- toimitusjohtaja Reino Huusko, varapuheenjohtaja
- kauppaneuvos Esko Hakala, jäsen
- yrittäjä Martti Huusko, jäsen
- viestintäneuvos Marja Karjalainen, jäsen
- hallituksen puheenjohtaja Antti Soininen, jäsen, viimeinen toimikausi päättyi 31.12.2016

Toimitusjohtajana on toiminut Hannu Korolainen. Osuuskunnan tilintarkastajana on toiminut KHT-tilintarkastusyhteisö Ernst & Young Oy, vastuullisena tilintarkastajana KHT Eero Huusko.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS**Tytäryhtiö Kaisanet Oy:n liiketoiminta**

Liiketoimintatavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin. Laajakaista on edelleen suurin yksittäinen liiketoiminnan osa-alue ja siinä liittymämäärät pysyivät lähes edellisen vuoden tasolla. Liittymäkohtainen kk-laskutus väheni voimakkaan kilpailutilanteen johdosta. Kaapeli-tv -toiminta kasvoi hieman ja KTV-asiakasliittymät muodostavat yhtiön suurimman liittymäryhmän. Asiakasliittymien kokonaisvolyymi oli vuoden lopussa noin 51 000 liittymää. Verkkoliiketoiminnassa yhtiön omistaman verkonyhteyksien vuokraus mm. mobiilioperaattoreiden tarpeisiin on entistä merkittävämpi osa liiketoimintaa.

Kuluneen vuoden investoinnit kohdistuivat pääosin alue- ja runkoverkkojen rakentamiseen sekä verkko- ja IT-palvelualueiden korvausinvestointeihin. Kuiturakentaminen jatkui edelleen, mutta pienemmällä volyyymilla, kuin edellisinä vuosina. Kiinnostusta nopean kuituyhteyden hankintaan on edelleen, mutta mobiililaajakaista on noussut joissakin tapauksissa vaihtoehdoksi rinnalle. Vuoden lopussa sitovan kuituliittymätilauksen oli tehnyt yhteensä noin 720 uutta asiakasta.

Kaisanet Oy:n vuoden 2016 liikevaihto oli 19,9 milj. euroa (ed.v. 20,5 milj.€) ja tilikauden kulut 19,3 milj. euroa (20,0 milj.€). Yhtiön liiketulos oli noin 0,8 milj. euroa (0,7 milj.€). Rahoitustuottoja ja kuluja kertyi -0,2 milj. euroa (-0,2 milj.€). Poistoeron lisäystä kirjattiin tilikaudella noin 0,7 milj. euroa (0,6 milj.€). Tilikauden tulos oli 20.160,22 euroa (-109.455,39 €) voitollinen.

Rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Liiketoiminnan rahavirta vuonna 2016 oli 6,3 milj. euroa (6,5 milj.€). Rahoituslaitoslainoja lyhennettiin vuoden 2016 aikana 2,0 milj. eurolla. Lainat rahoituslaitoksilta olivat tilikauden lopussa yhteensä 10,0 milj. euroa (12,0 milj.€).

Kaisanet Oy:n investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin olivat noin 2,2 milj. euroa (5,0 milj.€). Käyttöomaisuusinvestoinnit kohdistuivat pääosin Kainuun ja Ylä-Savon alue- ja runkoverkon rakentamiseen. Lisäksi laajennettiin ja uusittiin tietoliikenteen ja tietotekniikan palvelualueita.

Yhtiön palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 93 (99) vakinaista henkilöä. Tilapäistä kausi- ja projektihenkilöstöä oli noin 3 (3) henkilötyövuoden verran. Toimitusjohtajana on toiminut Mikko Kurtti.

Kaisanetin Laajakaista-2015 -hankkeen merkittävät kuituverkkoinvestoinnit ja niiden rahoitus lisäsivät voimakkaassa rakennusvaiheessa vuosina 2011-2015 yhtiön liiketoimintariskiä. Vaikka hanke jatkuu ainakin vuoteen 2019 saakka, on merkittävimmät verkkoinvestoinnit jo tehty ja riskitaso samalla alentunut. TV-liiketoimintaan kohdistuu kustannuksia lisääviä paineita tekijänoikeusjärjestöjen vaatimien tekijänoikeusmaksun johdosta. Mahdollisia lisäkustannuksia ei voida kokonaisuudessaan siirtää asiakashintoihin olemassa olevan lainsäädännön perusteella. Väestön ikääntyminen ja poismuutto heikentävät etenkin kuluttajapalveluiden volyymeja.

Liiketoiminnan volyymin merkittävä supistuminen aiheuttaisi haasteen yhtiön kustannusrakenteen sopeuttamiselle ja toiminnan kehittämiseksi.

ICT-liiketoiminnassa yleinen taloustilanne asettaa haasteita varsinkin yritysmarkkinassa. Kuluttajien laajakaistapalveluiden osalta on odotettavissa kilpailun kiristymistä 4G-yhteyksien laajentuessa. Kaisanet kilpailee laadulla ja yhteyksien nopeudella ja jatkaa merkittäviä investointeja kuituverkkoihin ja muihin huippunopeisiin verkkoyhteyksiin, kuten kaapelilaajakaistaan.

Kaisanet Oy:n liikevaihdon ja kulujen ennustetaan hiukan laskevan vuoden 2016 tasosta ja liiketuloksen hieman paranevan vuoden 2016 tasosta. Vuodelle 2017 suunnitellut käyttöomaisuusinvestoinnit ovat vuoden 2016 tasolla.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS**Tytäryhtiö Herman IT Oy:n liiketoiminta**

Herman IT Oy tarjoaa korkean käytettävyyden konesali- ja IT-palveluita sekä digitaalisten tuotteiden ja palveluiden ohjelmistokehityspalveluja.

Herman IT Oy ja IBM tuottavat yhteistyössä IBM Spektri IT infrastruktuurin ulkoistuspalveluita suomalaisille keskisuurille yrityksille. IBM Spektri palvelun tuotantoalustat on sijoitettu Herman IT Oy:n konesaliin Kajaaniin. Herman IT vuokraa myös pelkkää konesalitilaa ja nämä colocation-asiakkaat voivat olla myös isoja ja kansainvälisiä toimijoita. IBM teknologialla toteutettu, kahdennettu EMDC-konesali sijaitsee entisen UPM:n paperitehtaan alueella Renforsin Rannan yritysalueella Kajaanissa.

Ohjelmistokehitysresurssien kautta pystytään tukemaan asiakkaita uusien digitaalisten tuotteiden ja palveluiden luomisessa. Ohjelmistokehityksellä täydennetään Herman IT:n konesalipalvelutarjontaa ja toisaalta konesalipalveluita tuotetaan olemassa oleville ohjelmistokehitysassiakkaille.

IsCom Oy sulautui sisaryhtiöönsä Herman IT Oy:öön 29.2.2016. Iscom Oy:n sulautumisella ei ollut merkittävää vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan. Fuusiolla pyrittiin tehostamaan yhtiöiden liiketoimintaa.

Herman IT Oy:n vuoden 2016 liikevaihto oli 2,6 milj. euroa (ed.v. 2,4 milj.€) ja liiketulos oli noin 1,2 milj. euroa (-1,8 milj.€) tappiollinen. Tilikauden tulos oli 1,0 milj. euroa (-1,3 milj.€) tappiollinen. Yhtiön tulos parani merkittävästi vuoden 2016 aikana, mutta asetettua tulostavoitetta ei saavutettu.

Keskeisin tavoite oli tuottojen lisääminen kasvattamalla asiakkaiden määrää sekä palvelutoiminnan virtaviivaistaminen ja tehostaminen prosessimaiseksi toiminnaksi. Liikevaihto- ja asiakashankintatavoitteet vuodelle 2016 eivät konesalipalveluiden osalta toteutuneet suunnitellusti. Ohjelmistokehityksen positiivisen kehityksen ansiosta yhtiön liikevaihdossa päästiin tavoitteeseen, mutta kannattavuudessa jäätiin tavoitteesta.

Nykyinen volyyymi ei riitä kattamaan yhtiön kuluja ja poistoja. Yhtiön rahoitus ja vakavaraisuus ovat toistaiseksi emoyhtiön Kainuun Puhelinosuuskunnan varassa.

Yhtiön palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 36 vakinaista henkilöä. Toimitusjohtajana on toiminut Jani Moilanen.

Emoyhtiön talous

Kainuun Puhelinosuuskunnan vuoden 2016 liikevaihto oli 1.033 teuroa (ed.v. 985 t€). Osuuskunnan liikealijäämä oli noin 47 teuroa (-32 t€). Rahoitustuottoja kertyi 355 teuroa (586 t€) ja rahoituskuluja noin 1.132 teuroa (4.181 t€). Rahoituskuluihin sisältyy tytäryhtiö Herman IT Oy:n osakeista tehty 1.000 teuron arvonalennus. Arvonalennus johtuu Herman IT Oy:n tappiollisesta toiminnasta. Muut rahoitustuotot ja kulut kertyivät pääosin rahoitusarvopaperien myyntivoitoista ja -kuluista sekä niiden arvomuutoksesta. Tilinpäätössiirtoihin on kuluksi kirjattu Herman IT:lle annettu 250 teuron konserniavustus. Tilikauden alijäämä oli 1.083 teuroa (-4.178 t€)

Rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Liiketoiminnan tarpeen ylittävät rahoitusvarat on sijoitettu korko- ja osakerahastoihin 5,1 milj. euron arvosta. Muut likvidit varat on sijoitettu pankkitalletuksiin. Osuuskunnan palveluksessa oli vuonna 2016 yhteensä 10 henkilöä.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Konsernin talous

KPO-konsernin vuoden 2016 liikevaihto oli noin 22,4 milj. euroa (ed.v. 22,8 milj.€) ja liikealijäämä oli 0,4 milj. euroa (-1,2 milj.€). Tilikauden alijäämää konserniin kertyi noin 0,5 milj. euroa (-1,3 milj.€). Konsernin alijäämä johtui tytäryhtiö Herman IT Oy:n tappiollisesta tuloksesta.

Konsernin rahoitustilanne oli hyvä koko tilikauden ajan. Lyhytaikainen rahoitustarve on hoidettu emoyhtiön kautta. Pitkäaikainen rahoitus on Kaisanet Oy:n ja Herman IT Oy osalta hoidettu pankki- ja rahoituslaitoslainoilla. Liiketoiminnan rahavirta vuonna 2016 oli 5,8 milj. euroa (5,5 milj.€). Vieraan pääoman kokonaismäärä oli tilikauden lopussa 19,0 milj. euroa (20,0 milj.€). Konsernin ulkopuoliset pitkäaikaiset lainat pienenevät tilikauden aikana 2,3 milj. euroa (-0,3 milj.€). Konsernin oman pääoman määrä oli 28,6 milj. euroa (29,1 milj.€).

Konsernin kokonaisinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin sekä sijoituksiin olivat 2,3 milj. euroa (5,5 milj.€). Konsernin palveluksessa oli tilikaudella keskimäärin 143 (156) työntekijää.

Konsernin tunnusluvut

	2014	2015	2016	
Liikevaihto	23 722	22 772	22 417	(1000€)
Liikelyijäämä (-alijäämä)	-824	-1 188	-350	(1000€)
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 051	-1 255	-458	(1000€)
Investoinnit yhteensä	5 786	5 473	2 344	(1000€)
Tase	55 684	53 768	52 191	(1000€)
Omavaraisuusaste	56,0 %	55,6 %	56,4 %	
Nettovelkaantumisaste %	13,0 %	14,0 %	neg.	
Sijoitetun pääoman tuotto %	neg.	neg.	neg.	
Koko henkilöstö keskimäärin	159	156	143	

Kehittämistoiminta

KPO on pitkäjänteisesti kehittänyt liiketoimintaa sekä itse että erityisesti tytäryhtiöidensä kautta. Toimialan sääntelyyn ja muutoshankkeisiin osallistutaan pääasiassa Finnet-liitto ry:n kautta.

KPO on pääomasijoittajana Oulun Seudun Hyvinvointirahasto Ky:ssä. Rahaston tarkoituksena on sijoittaa käynnistysvaiheessa oleviin hyvinvointialan yrityksiin. Rahastoa hoitaa ja hallinnoi oululainen Fortel Oy. Rahasto on sijoittanut kehityspääomaa noin 10 pohjoissuomalaiseen aloittavaan yritykseen.

Riskit ja näkymät

Emo-KPO:n merkittävin riski sisältyy sen tytäryhtiöiden liiketoimintojen menestymiseen. Toimintaympäristön haasteena tulevat olemaan heikko alueellinen kehitys ja globalisoituvat markkinat sekä edelleenkin tiukkeneva kilpailutilanne. Nämä vaikuttavat tytäryhtiöiden liiketoimintaan, varsinkin liiketoimintaansa käynnistävässä Herman IT Oy:ssä, jonka liiketoimintavolyymit eivät ole vielä riittäviä.

Suomi aikoo olla vahvasti mukana, kun kansainväliset IT-toimijat etsivät tietovarantojensa sijoitusmaata. Pohjoismaat ovat jo saaneet jalansijaa mm. Googlen ja Facebookin osalta. Kajaanin konesalikeskittymä tarjoaa mahdollisuuksia liiketoiminnan kasvulle. Samalla Herman IT Oy:n konesali pystyy kasvattamaan asiakkuuksiaan.

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Kainuun Puhelinosuuskunnan ja Puhelinosuuskunta IPY:n yhteinen palveluyhtiö Kaisanet on 1.3.2017 käynnistänyt osuuskuntien jäsenille suunnatun etuohjelman, jonka myötä osuuskunnan jäsenyydestä saatavat edut kasvavat merkittävästi. Etuohjelman mukaisesti jäsenet saavat 4 % alennuksen yleisimmistä Kaisanetin kuukausilaskutettavista palveluista, joihin kuuluvat tässä vaiheessa laajakaista-, kaapeli-tv- ja puhepalveluiden kuukausimaksut.

Konsernin liikevaihdon arvioidaan hiukan laskevan. Kannattavuuden osalta tavoitteena on merkittävä liikevoiton paraneminen, erityisesti Herman IT Oy:n osalta. Odotusten vastainen kehitys voi jatkossa rasittaa KPO:n tulosta sekä aiheuttaa arvonalennusriskiä KPO:n taseeseen.

Yli-/alijäämän käyttö ja rahastosierrot

Osuuskunnan tilikauden tuloslaskelma osoittaa 1.083.128,01 euron alijäämää. Hallitus ehdottaa osuuskunnan kokoukselle, että tilikauden alijäämä 1.083.128,01 euroa siirretään edellisten tilikausien ylijäämään.

Hallitus ehdottaa lisäksi osuuskunnan kokoukselle, että muut rahastot erään kuuluvasta käyttörahastosta (8.836.214,51 euroa) siirretään 100.000 euroa omien osuuksien hankintarahastoon (3.633,12 euroa) ja että siirron jälkeen jäljelle jäävä käyttörahasto (8.736.214,51 euroa) ja samaan muuta rahastot erään kuuluva hallituksen käyttörahasto (11.348,30 euroa), yhteensä 8.747.589,81 euroa, siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

TULOSLASKELMA (euroa)	EMOYHTIÖ		KONSERNI		
	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015	
LIKEVAIHTO	1	1 033 133,66	984 584,29	22 416 709,72	22 772 148,80
Liiketoiminnan muut tuotot	2	4 032,26	0,00	206 768,84	315 506,43
Materiaalit ja palvelut	3	0,00	0,00	5 092 872,25	5 473 675,49
Henkilöstökulut	4	596 912,93	564 196,53	7 945 138,47	8 150 716,36
Poistot ja arvonalentumiset	5	91 629,95	79 443,94	4 944 904,09	5 064 023,01
Liiketoiminnan muut kulut	6	396 121,49	372 947,78	4 990 753,34	5 587 329,30
LIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)		-47 498,45	-32 003,96	-350 189,59	-1 188 088,93
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	7	-784 046,96	-3 594 835,31	33 522,26	16 195,93
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		-831 545,41	-3 626 839,27	-316 667,33	-1 171 893,00
Tilinpäätössiirrot	8	-250 000,00	-550 000,00	0,00	0,00
Tuloverot	9	-1 582,60	-1 517,76	-1 582,60	-1 517,76
Laskennallisest verot				-132 789,89	-119 246,06
Vähemmistön osuus				-6 854,47	37 214,83
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		-1 083 128,01	-4 178 357,03	-457 894,29	-1 255 441,99

TASE - VASTAAVA (euroa)		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet	10	70 333,81	90 056,46	670 797,53	1 053 603,41
Konserniliikearvo	11			199 878,18	301 521,45
Aineelliset hyödykkeet	12	385 961,52	433 166,78	31 795 242,27	34 277 627,64
Sijoitukset	13	16 971 316,84	17 201 316,84	2 793 862,71	2 750 158,58
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		17 427 612,17	17 724 540,08	35 459 780,69	38 382 911,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus	14	0,00	0,00	395 693,67	353 860,21
Pitkäaikaiset saamiset	15	70 000,00	570 000,00	416 039,97	471 991,15
Lyhytaikaiset saamiset	16	193 696,10	173 794,77	4 680 208,81	4 574 694,00
Rahoitusarvopaperit	17	5 054 445,02	5 847 895,53	5 054 445,02	5 847 895,53
Rahat ja pankkisaamiset		540 812,46	354 641,72	6 184 892,77	4 137 021,61
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		5 858 953,58	6 946 332,02	16 731 280,24	15 385 462,50
VASTAAVAA YHTEENSÄ		23 286 565,75	24 670 872,10	52 191 060,93	53 768 373,58

TASE - VASTATTAVAA (euroa)		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
		31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015
OMA PÄÄOMA					
		516 575,84	516 441,28	516 575,84	516 441,28
Osuuspääoma					
Vararahasto		7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Muut rahastot		18 669 726,85	18 677 329,49	18 669 726,85	18 677 329,49
Edellisten tilikausien ylijäämä		-2 779 972,24	1 398 384,79	2 397 064,88	3 644 990,43
Tilikauden alijäämä (ylijäämä)		-1 083 128,01	-4 178 357,03	-457 894,29	-1 255 441,99
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	18	22 880 600,76	23 971 196,85	28 682 871,60	29 140 717,53
VÄHEMMISTÖOSUUS				4 436 848,23	4 599 993,76
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	19	0,00	0,00	0,00	0,00
VIERAS PÄÄOMA					
Laskennallinen verovelka				1 734 953,57	1 602 163,68
Pitkäaikainen	20	0,00	0,00	10 278 145,84	12 563 501,64
Lyhytaikainen	21	405 964,99	699 675,25	7 058 241,69	5 861 996,97
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		405 964,99	699 675,25	19 071 341,10	20 027 662,29
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		23 286 565,75	24 670 872,10	52 191 060,93	53 768 373,58

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET

Tilikaudella 2015 otettiin käyttöön 1.1.2016 voimaan tullut uusittu kirjanpitolaki.

Konsernitilinpäätös

Kainuun Puhelinosuuskunta (KPO) on Kainuun Puhelinosuuskunta –konsernin emoyhtiö, kotipaikka Kajaani. Konserniin kuuluu osuuskunnan 66 % omistama Kaisanet Oy –tytäryhtiö ja osuuskunnan 100 % omistama Herman IT Oy –tytäryhtiö.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty emoyhtiö ja tytäryhtiöt. Konserniyhtiöiden keskinäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat on vähennetty. Keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenuomenetelmää käyttäen. Vähemmistöosuus on erotettu konsernin omasta pääomasta ja tuloksesta sekä esitetty omana eränään.

Konsernitilinpäätöksen laajuuden osalta todetaan, että omistusyhteisyrittäjä Kainuun Taksivälitys Oy osakeyhtiö on jätetty pois Kainuun Puhelinosuuskunta –konsernista. Kyseisellä yhtiöllä ei ole olennaista vaikutusta konsernin tuloksen eikä oman pääoman osalta.

Vuonna 2016 konserniin kuului osuuskunnan 100 % omistama Iscom Oy, joka sulautui sisäryhtiöön Herman IT Oy:öön 28.2.2016.

Käyttöomaisuuden arvostus

Käyttöomaisuus on merkitty taseeseen hankintamenuon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina käyttöomaisuusesineiden taloudellisen pitoajan perusteella. Hyödykkeiden hankinnat, joiden taloudellinen pitoaika on alle kolme vuotta, sekä pienhankinnat on kirjattu kokonaisuudessaan tilikauden kuluksi. Tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneet konsernilikearvot poistetaan 5 vuodessa.

Suunnitelman mukaiset poistoajat ovat:

Aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta
Rakennukset	25 vuotta
Rakennelmat	5 vuotta
Rakennusten tekniset laitteet	4 vuotta
Koneet ja kalusto	4 - 20 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	5 vuotta

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus esitetään keskihankintahintaperiaatteen mukaisesti hankintamenuon tai sitä alemman jälleenhankintahinnan tai todennäköisen myyntihinnan määräisenä.

Rahoitusarvopapereiden arvostus

Rahoitusarvopaperit (korke- ja osakerahasto-osuudet) on arvostettu käypään arvoon, eli tilinpäätöshetken pörssikurssien mukaiseen markkinahintaan.

TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTAPERIAATTEET**Tutkimus- ja tuotekehitysmenot**

Emoyhtiön tutkimus- ja tuotekehitysmenot on kirjattu vuosikuluiksi niiden syntymisvuonna.

Tytäryhtiöiden tutkimus- ja tuotekehitysmenot on vuonna 2016 kirjattu vuosikuluiksi.

Pitkävaikutteiset menot

Emoyhtiön kolmen tai useamman vuoden ajan tuloa kerryttävät pitkävaikutteiset menot on aktivoitu ja poistetaan 5 tai 10 vuoden aikana.

Tytäryhtiöiden kolmen tai useamman vuoden ajan tuloa kerryttävät pitkävaikutteiset menot on aktivoitu ja poistetaan 4 vuoden aikana.

Eläkemenojen jaksotus

Konsernin henkilökunnan eläketurva on hoidettu ulkopuolisissa eläkevakuutusyhtiöissä.

Välittömät verot

Tilikaudelle kuuluvat välittömät tuloverot on jaksotettu ja kirjattu tuloslaskelmaan. Taseen vastataavaa erän, poistoeron, laskennallinen verovelka on esitetty konsernitaseessa ja liitetiedoissa, Laskennallisen verovelan muutos on esitetty konsernituloslaskelmassa.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Omavaraisuusaste -%

Oma pääoma

Taseen loppusumma - saadut ennakot

Sijoitetun pääoman tuotto -%

Nettotulos + korkokulut

Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT Tuloslaskelman liitetiedot	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
1. Liikevaihtoon sisältyvät liittymismaksut	0,00	0,00	78 902,58	133 588,11
2. Liiketoiminnan muut tuotot				
Perintäkorvaukset	0,00	0,00	51 478,13	53 755,39
Saadut tuet	0,00	0,00	30 578,06	139 270,00
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	4 032,26	0,00	53 462,57	26 373,80
Hallintopalvelut	0,00	0,00	0,00	32 776,19
Muut	0,00	0,00	71 250,08	63 331,05
Yhteensä	4 032,26	0,00	206 768,84	315 506,43
3. Materiaalit ja palvelut				
Aineet ja tarvikkeet				
Ostot tilikauden aikana	0,00	0,00	1 689 881,57	1 805 077,45
Varaston muutos	0,00	0,00	-53 368,25	79 345,28
Yhteensä	0,00	0,00	1 636 513,32	1 884 422,73
Ulkopuoliset palvelut	0,00	0,00	3 456 358,93	3 589 252,76
Materiaalit ja palvelut yhteensä	0,00	0,00	5 092 872,25	5 473 675,49
Yhtiön palveluksessa oli henkilöstöä tilikauden aikana keskimäärin	10	10	143	156
4. Henkilöstökulut				
Palkat	492 332,53	465 388,11	6 642 352,30	6 845 607,85
Eläkevakuutusmaksut	86 805,26	84 232,57	1 158 941,46	1 247 366,99
Muut henkilöstökulut	17 775,14	14 575,85	307 450,71	292 383,52
Aktivoidut henkilöstökulut	0,00	0,00	-163 606,00	-234 642,00
Yhteensä	596 912,93	564 196,53	7 945 138,47	8 150 716,36
Johdon palkat ja palkkiot				
Toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet	124 362,45	121 880,48	376 786,17	436 822,09
5. Poistot ja arvonalentumiset				
Poistot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	91 629,95	79 443,94	4 843 260,81	4 952 744,40
Poistot konserniliiketoiminnasta			101 643,28	111 278,61
Yhteensä	91 629,95	79 443,94	4 944 904,09	5 064 023,01

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT Tuloslaskelman liitetiedot	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
6. Liitetiedot tilintarkastajan palkkiosta				
Tilintarkastus	16 798,00	17 290,00	39 715,00	42 807,00
Tilintarkastuslain 1 §:n 1 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot	0,00	0,00	0,00	300,00
Veroneuvonta	0,00	1 200,00	3 177,58	7 800,00
Muut palvelut	0,00	3 500,00	4 615,00	50 496,00
Yhteensä	16 798,00	21 990,00	47 507,58	101 403,00
7. Rahoitustuotot ja kulut				
Osinkotuotot	3 572,59	4 822,00	106 242,69	31 875,91
Arvonnousut vaihtuvien vastaavien sijoituksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Korkotuotot saman konsernin yrityksiltä	1 726,02	1 190,83	0,00	0,00
Muut korko- ja rahoitustuotot muilta	348 677,73	580 264,91	387 819,30	621 460,92
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-1 000 000,00	-3 900 000,00	0,00	0,00
Arvon alentumiset vaihtuvien vastaavien sijoituksista	-72 784,79	-276 440,79	-72 784,79	-276 440,79
Korkokulut saman konsernin yrityksille	-0,05	0,00	0,00	0,00
Muut korko- ja rahoituskulut muille	-65 238,46	-4 672,26	-387 754,94	-360 700,11
Yhteensä	-784 046,96	-3 594 835,31	33 522,26	16 195,93
8. Tilinpäätössiirrot				
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus	0,00	0,00	0,00	0,00
Konserniavustus	-250 000,00	-550 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	-250 000,00	-550 000,00	0,00	0,00
9. Tuloverot				
Tuloverot	-1 582,60	-1 517,76	-1 582,60	-1 517,76
Muut välittömät verot	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennallisen verovelan muutos			-132 789,89	-119 246,06
Yhteensä	-1 582,60	-1 517,76	-134 372,49	-120 763,82

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
Taseen liitetiedot		2016	2015	2016	2015
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet					
10. Aineettomat hyödykkeet					
Kehittämismenot					
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00	1 479 864,04	1 479 864,04	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vähennykset			0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	0,00	0,00	1 479 864,04	1 479 864,04	
Kertyneet sumu-poistot	0,00	0,00	1 479 864,04	1 478 883,84	
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	0,00	980,20	
Aineettomat oikeudet					
Hankintameno 1.1.	876 955,95	863 705,95	2 463 666,81	2 397 205,62	
Lisäykset	472,00	13 250,00	20 530,45	66 651,83	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	-190,64	
Hankintameno 31.12	877 427,95	876 955,95	2 484 197,26	2 463 666,81	
Kertyneet sumu-poistot	867 736,99	865 033,85	2 303 293,44	2 154 835,48	
Kirjanpitoarvo 31.12	9 690,96	11 922,10	180 903,82	308 831,33	
Liikearvo					
Hankintameno 1.1.	598 685,83	598 685,83	650 623,42	650 623,42	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	598 685,83	598 685,83	650 623,42	650 623,42	
Kertyneet sumu-poistot	583 726,93	573 699,53	635 664,76	633 153,78	
Kirjanpitoarvo 31.12	14 958,90	24 986,30	14 958,66	17 469,64	
Muut pitkävaikuttiset menot					
Hankintameno 1.1.	230 923,30	172 794,70	1 813 007,86	1 504 860,72	
Lisäykset	5 282,15	58 128,60	44 710,77	308 147,14	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	236 205,45	230 923,30	1 857 718,63	1 813 007,86	
Kertyneet sumu-poistot	190 521,50	177 775,24	1 382 783,59	1 086 685,62	
Kirjanpitoarvo 31.12	45 683,95	53 148,06	474 935,04	726 322,24	
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	70 333,81	90 056,46	670 797,52	1 053 603,41	
11. Konserniliikearvo					
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00	1 718 056,63	1 718 056,63	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vähennykset			0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	0,00	0,00	1 718 056,63	1 718 056,63	
Kertyneet sumu-poistot	0,00	0,00	1 518 178,45	1 416 535,18	
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	199 878,18	301 521,45	

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT		EMOYHTIÖ		KONSERNI	
Taseen liitetiedot		2016	2015	2016	2015
12. Aineelliset hyödykkeet					
Maa-alueet					
Hankintameno 1.1	97 784,41	97 784,41	521 461,34	512 264,25	
Lisäykset	3 774,10	0,00	8 049,10	9 197,09	
Vähennykset	0,00	0,00	-7 027,38	0,00	
Hankintameno 31.12	101 558,51	97 784,41	522 483,06	521 461,34	
Kertyneet sumu-poistot	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12	101 558,51	97 784,41	522 483,06	521 461,34	
Rakennukset ja rakennelmat					
Hankintameno 1.1	6 896 008,36	6 849 642,32	9 997 531,81	9 398 382,25	
Lisäykset	10 988,15	46 366,04	172 381,32	599 149,56	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	6 906 996,51	6 896 008,36	10 169 913,13	9 997 531,81	
Kertyneet sumu-poistot	6 638 345,49	6 586 687,94	9 302 863,97	8 909 843,20	
Kirjanpitoarvo 31.12	268 651,02	309 320,42	867 049,16	1 087 688,61	
Koneet ja kalusto					
Hankintameno 1.1	48 833 105,34	48 823 092,10	100 856 395,13	96 649 919,90	
Lisäykset	4 185,64	10 013,24	2 044 698,92	4 218 114,45	
Vähennykset	0,00	0,00	-21 141,12	-11 639,22	
Hankintameno 31.12	48 837 290,98	48 833 105,34	102 879 952,93	100 856 395,13	
Kertyneet sumu-poistot	48 821 538,99	48 807 043,39	72 474 242,88	68 479 566,37	
Kirjanpitoarvo 31.12	15 751,99	26 061,95	30 405 710,05	32 376 828,76	
Muut aineelliset hyödykkeet					
Hankintameno 1.1	308 196,52	308 196,52	308 196,52	308 196,52	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12	308 196,52	308 196,52	308 196,52	308 196,52	
Kertyneet sumu-poistot	308 196,52	308 196,52	308 196,52	308 196,52	
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	0,00	0,00	0,00	
Keskeneräiset investoinnit					
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00	291 648,93	687 345,17	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	291 648,93	
Vähennykset	0,00	0,00	-291 648,93	-687 345,17	
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00	0,00	291 648,93	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	385 961,52	433 166,78	31 795 242,27	34 277 627,64	

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT Taseen liitetiedot	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
13. Sijoitukset				
Osakkeet tytäryritys				
Hankintameno 1.1	15 179 609,72	18 127 609,72	0,00	0,00
Lisäys	1 100 000,00	1 150 000,00	0,00	0,00
Vähennykset	-330 000,00	-198 000,00	0,00	0,00
Arvonlennus	-1 000 000,00	-3 900 000,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	14 949 609,72	15 179 609,72	0,00	0,00
Osakkeet omistusyhteisyrittäjä				
Hankintameno 1.1	9 300,00	9 300,00	9 300,00	9 300,00
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12	9 300,00	9 300,00	9 300,00	9 300,00
Osakkeet ja osuudet muut				
Hankintameno 1.1	2 008 740,62	2 018 235,16	2 737 192,08	2 746 686,62
Lisäykset	0,00	0,00	53 805,13	0,00
Vähennykset	0,00	-9 494,54	-10 101,00	-9 494,54
Arvonlennus	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	2 008 740,62	2 008 740,62	2 780 896,21	2 737 192,08
Muut sijoitukset				
Hankintameno 1.1	3 666,50	3 666,50	3 666,50	3 666,50
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12	3 666,50	3 666,50	3 666,50	3 666,50
Sijoitukset yhteensä	16 971 316,84	17 201 316,84	2 793 862,71	2 750 158,58
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet yhteensä	17 427 612,17	17 724 540,08	35 459 780,68	38 382 911,08

Konserniyritykset	Emoyhtiön omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Oma pääoma	Tilikauden tulos
Tytäryhtiöt				
Herman IT Oy	100,00 %		1 392 066,75	-956 094,76
Kaisanet Oy	66,00 %		17 330 567,96	20 160,22
Omistusyhteisyrittäjät		Omistus- osuus	Oma pääoma	Tilikauden tulos
Kainuun Taksivälitys Oy (2015 tilinp.)		21,70 %	119 652,07	17 383,10

14. Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00	395 693,67	353 860,21
Keskeneräiset tuotteet	0,00	0,00	0,00	0,00
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	395 693,67	353 860,21

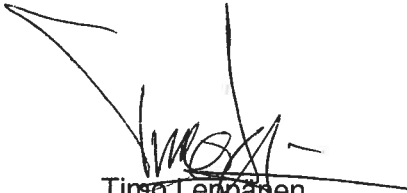
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
Taseen liitetiedot				
Saamiset				
15. Pitkäaikaiset saamiset				
Muut lainasaamiset	70 000,00	570 000,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00	416 039,97	471 991,15
Yhteensä	70 000,00	570 000,00	416 039,97	471 991,15
16. Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	186 882,20	170 120,65	3 568 824,69	3 922 406,31
Muut saamiset	0,00	265,43	6 901,16	18 854,79
Siirtosaamiset	6 813,90	3 408,69	1 104 482,96	633 432,90
Yhteensä	193 696,10	173 794,77	4 680 208,81	4 574 694,00
Saamiset samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä				
Pitkäaikaiset lainasaamiset	70 000,00	570 000,00	0,00	0,00
Myyntisaamiset	183 150,48	165 722,25	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	1 190,83	0,00	0,00
Yhteensä	253 150,48	736 913,08	0,00	0,00
17. Rahoitusarvopaperit				
Korko- ja osakerahasto-osuudet	5 054 445,02	5 847 895,53	5 054 445,02	5 847 895,53
	5 054 445,02	5 847 895,53	5 054 445,02	5 847 895,53
18. Oma pääoma				
Osuuspääoma 1.1.	516 441,28	516 441,28	516 441,28	516 441,28
Muutos	134,56	0,00	134,56	0,00
Osuuspääoma 31.12.	516 575,84	516 441,28	516 575,84	516 441,28
Vararahasto 1.1.	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Vararahasto 31.12.	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32	7 557 398,32
Käyttörahasot 1.1.	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Käyttörahasot 31.12.	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73	18 666 093,73
Omien osuuksien hankintarahasto 1.1.	11 235,76	16 820,00	11 235,76	16 820,00
Lisäys/vähennys	-7 602,64	-5 584,24	-7 602,64	-5 584,24
Omien osuuksien hank.rahasto 31.12.	3 633,12	11 235,76	3 633,12	11 235,76
Sijoitetun vapaan opo:n rahasto 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan opo:n rah. 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilik. ylijäämä 1.1.	1 398 384,79	3 609 345,92	3 652 506,87	4 695 957,70
Siirto vararahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirto käyttörahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Konsernirakenteen muutos	0,00	0,00	0,00	0,00
Ylijäämä edelliseltä tilikaudelta	-4 178 357,03	-2 210 961,13	-1 255 441,99	-1 050 967,27
Edellisen tilikauden virheen oikaisu	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilik. ylijäämä 31.12.	-2 779 972,24	1 398 384,79	2 397 064,88	3 644 990,43
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 083 128,01	-4 178 357,03	-457 894,29	-1 255 441,99
Oma pääoma yhteensä	22 880 600,76	23 971 196,85	28 682 871,60	29 140 717,53

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
Taseen liitetiedot				
19. Tilinpäätössiirtojen kertymä				
TP-siirtojen kertymä koostuu poistoerosta	0,00	0,00	0,00	0,00
Kertymään siirtyvä verovelka	0,00	0,00	1 734 953,57	1 602 163,68
20. Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	8 925 354,28	11 141 028,79
Eläkelainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	1 352 791,56	1 422 472,85
Yhteensä	0,00	0,00	10 278 145,84	12 563 501,64
21. Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta / vuosilyhennys	0,00	0,00	2 215 674,53	2 291 306,82
Eläkelainat / vuosilyhennys	0,00	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	46 486,00	0,00
Ostovelat	30 145,68	37 550,53	1 110 084,13	1 138 257,41
Muut velat	289 788,02	574 631,18	1 430 795,29	1 252 593,59
Siirtovelat	86 031,29	87 493,54	2 255 201,74	1 179 839,15
Yhteensä	405 964,99	699 675,25	7 058 241,69	5 861 996,97
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille				
Pitkäaikaiset velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	13 765,06	10 216,17	0,00	0,00
Muut velat	250 000,00	550 000,00	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	6 944,00	0,00	0,00
Yhteensä	263 765,06	567 160,17	0,00	0,00
Siirtovelkojen olennaiset erät				
Palkat sosiaalikuluineen	85 895,83	80 013,79	1 201 149,71	1 172 787,18
Verot	135,46	535,75	135,46	535,75
Korot	0,00	0,00	12 048,67	6 516,22
Tilikauden yli siirtynyt lainanlyhennyksen veloitus	0,00	0,00	1 000 000,00	0,00
Muut	0,00	6 944,00	41 867,90	0,00
Yhteensä	86 031,29	87 493,54	2 255 201,74	1 179 839,15

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	EMOYHTIÖ		KONSERNI	
	2016	2015	2016	2015
Taseen liitetiedot				
Vakuudet ja vastuusitoumukset				
Velat joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä				
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	10 000 000,00	12 000 000,00
Annetut yritys kiinnitykset	0,00	0,00	19 128 441,50	19 432 335,61
Emoyhtiön kiinteistö- ja yritys kiinnitykset ovat yhtiön omassa hallussa.				
Velat, joiden vakuudeksi annettu vastasitoumuksia				
Eläkelainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Annetut takaus- ja vastatakaussitoumukset				
Takaussitoumuksien vastuumäärät				
Konsernin omiin velkoihin	3 097 521,73	3 711 756,89	3 797 521,73	4 411 756,89
Muiden puolesta	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	3 097 521,73	3 711 756,89	3 797 521,73	4 411 756,89
Leasingsopimuksista maksettavat määrät				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,00	0,00	0,00	101 007,44
Myöhemmin maksettavat	0,00	0,00	0,00	212 662,50
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	313 669,94
Muut taloudelliset vastuut, vuokravastuu				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	337 264,44	363 473,33	337 264,44	363 473,33
Myöhemmin maksettavat	1 212 322,20	1 570 222,44	1 212 322,20	1 570 222,44
Yhteensä	1 549 586,64	1 933 695,77	1 549 586,64	1 933 695,77
Muut sitoumukset				
Vuokravakuus	31 100,00	31 100,00	31 100,00	31 100,00
Saadut takaukset ja vastuusitoumukset				
Saadut takaukset	0,00	0,00	0,00	0,00

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Kajaanissa ¹⁵ päivänä maaliskuuta 2017

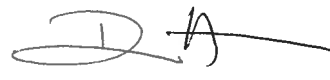
Timo Leppänen
puheenjohtaja

Esko Hakala

Martti Huusko

Reino Huusko

Marja Karjalainen

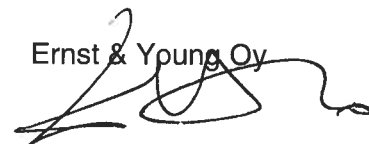

Hannu Korolainen
toimitusjohtaja

TILINTARKASTAJAN TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Kajaanissa 7. päivänä huht kuuta 2017

Ernst & Young Oy
Eero Huusko
KHT

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT JA NIIDEN SÄILYTYSTAPA
Tilikausi 1.1.2016 - 31.12.2016

Kassakladi	ATK-listoina
Päivä- ja pääkirja	CD-tulosteena
Reskontraerittelyt	CD-tulosteena
Ostoreskontratositteet	CD-tulosteena
Myyntireskontratositteet	CD-tulosteena
Muistiotositteet	CD-tulosteena
Korjaustositteet	CD-tulosteena
Kassatositteet	Paperitositteina
Tiliotetositteet	CD-tulosteena
Myyntireskontrasuoritukset	CD-tulosteena
Tasekirja	sidottuna kirjana
Tase-erittelyt ja liitetietositteet	sidottuna kirjana